

Kérlekülküldött
cikkeket csak ak-
kor küldünk viss-
za, ha bélyeget
mellékelnek. Kés-
zítéseket hat hét-
nél tovább nem
őrölnek.

Előfizetés:
VII., Befejele-
s-
uten 41.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE
ÉS A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Cikkeket csak a
szertől engedelmé-
vel, lapunk egyéb
tartalmát A NŐ és
a társadalom meg-
nevezése mellett
szabad átvenni.

Kiadóhivatal:
Andrássy-út 23.
Telefon 30-16.

TARTALOM: Barand Margit: A liliumok kertjében. – Glosszák. – Antal Sándor: Egy asszonyi élet tragikumai. – Jánossy Gábor: A nő mint gyámánya. – Ágoston Péterné: Külföldi szemlékből. – Szemle. – Irodalom. – Staindl Mária: Átalakulás. – Charlotte Perkins-Gilman: Az akadály. – A Nőtisztviselek Országos Egyesületének hivatalos közleményei. – A Feministák Egyesületének hivatalos közleményei. – A Nők Választójogi Világszövetségének VII. kongresszusa.

Éljen! California október 10-dikén megadta a nők választójogát!

Hefmann Bahr budapesti előadása pénteken, november 3-án, este 6 órakor a Royalteremben. Közlebbi részletek a Feministák Egyesülete mai rovatában.

A stockholmi kongresszusról szóló tudósítás befejezését lapunk decemberi számában közöljük majd.

A LILIAMOK KERTJÉBEN.

Írta: BARAND MARGIT. (Folytatás.)

De hogyan is lehetne azt várni, hogy egészséges irányt tudjanak adni a gyermeklélek fejlődésének azok, akik mintegy megkövesedett, fejlődést nem ismerő idegen világban élnek, beleékelve a társadalom eleven testébe, de vele minden összefüggés nélkül.

A főnöknő, egy erélytelen, szelidarcú nő, teljesen el volt merülve az égiekben, úgy hogy mi csak a legritkább esetben láthattuk. A többi, lesütött szemű, nesztelenül lépegető apáca megtette azt, amit velünk szemben kötelességének tartott, szenttelenül, közömbösen, mint ahogy nem is lehet mást várni azoktól, kiknek világa nem e földről való.

A zárda lelke a mere prefect volt, az ő kezében nyugodott a mi nevelésünk. Tizenöt éves volt, mikor a zárdába lépett; a bűnös világhoz, gyermekkori emlékeken kívül, nem fűzte semmi. A zárda szigorú rendszabályai szerint egy apáca se mehetett ki, se élve, se halva a kolostorból, és így a körülötte épülő városból se ismert semmit, vasutat se látott soha; erről is, mint sok másról, csupán hallomásból volt tudomása.

Beteges, fáradt nő léte már igen vágyottba mennyország békéje után, lelkét egészen elfoglalták a halál és az

utolsó ítélet borzalmainak képei. És a mi gyermeklelkünk derűjének nagy része elpusztult a félelemben, mely a folyton túlvilági képekkel foglalkozó apáca rémlátó lelkéből áradt.

Hogy ezek az inkább az égben, mint a földön élő, közömbös, erélytelen asszonyok mégis példás fegyelmet tudtak tartani, abban hatalmas segítőtársuk volt az – ördög. Büntetni igen ritka esetben szoktak, az ördögtől való félelem teljesen elég volt a fegyelem fenntartására. Ha ez a félelem néha nem bizonyult elég erősnek, zavarba jöttek, egyáltalán nem tudtak mihez kezdeni velünk»

Előfordult, hogy egyik növendék a kevélység bűnébe esett, miért a mere prefect arra ítélte, hogy magabaszálása jeléül alázkodjék meg, és nyilvánosan csókolja meg a földet, illetve a refektórium padlóját. A delikvens azonban makacsul vonakodott magát a megalázó büntetésnek alávetni, mire, visszavonulását az egek kilátásba helyezett haragjával fedezve, a mere prefect volt az, aki föl adta álláspontját. Ilyesmi azonban csak a legritkább esetben fordult elő, az ördög mint pedagógiai segédeszköz teljesen megfelelt a beléje helyezett bizalomnak.

Az esti órák erkölcsi nevelésünknek voltak szentelve. Ilyenkor mesélt nekünk a mere prefect az ő kísérteties hangján, mely úgy hanzott, mintha valóban a sírből jönne, hazajáró lelkektől, a pokol és a tisztító tűz kínjairól, történeteket, hogy a hátunk borsózdott bele. Rémhistóriák, milyekkel a vásáron árult kalendáriumok butítják a parasztokat, voltak hivatva szellemi és erkölcsi fejlődésünket irányítani. Ennek a rendszernek első eredménye volt, hogy esténként csak csoportokban mertünk végigmenni a homályos folyosókon, és így is egy árny, valami nesz, egy semmiség elég volt ahhoz, hogy valamennyien hisztérikus sikoltozásba törjünk ki. Elaludni még a zárdból szabadulásom utáni években is csak úgy tudtam, ha egy egész gyűjteménye a beszentelt képek, rózsafüzérek és érmek-

nek bátyázta körül az ágyamat. Valami babonás imádságot is tanultunk be, mely elűzi a gonosz szellemeket, és melyet a világért el nem mulasztottunk volna esténként elmondani. Csodák, látományok voltak a mindennapi kenyerünk, és nem volt előttünk idegen más, csak ami igaz, ésszerű és természetes»

A mere prefect egyszer konfiskált egy világi könyvet, melyet a növendékek közül valaki titokban olvasott. Saját bevallása szerint egész éjjel nem tudott aludni félelmében, mert tudta, hogy az ördög egész idő alatt ott ült azon a könyvön, melyet kénytelen volt szobájában tartani.

A rettegés és borzalmak ezen idejében nagy örömkre szolgált, hogy méltónak találtattunk fölvetetni a skapuláré-rendbe. A hittanár ünnepélyesen beöltöztetett bennünket a szent skapuláréba, miáltal a Szűz Mária különös oltalmára tarthattunk számot. Áll pedig a skapuláré két kis négyszögű vászondarabból, melyek mindegyikére egy kis Mária-kép van nyomva, és melyek két szallag végeire varrva fityegtek a nyakunkban, úgy hogy egyik kép a hátunkat, a másik a mellünket védte páncélként az ördög alattomos támadásai ellen. Az ünnepélyes beöltöztetés után a ruhák alatt viselik, ami már azért is ajánlatos, mivel az idő nem halad el nyomtalanul a szent skapuláré fölött sem. Mosni természetesen sohasem mossák, egyrészt kegyeletből, mert hátha a szappan az áldást is kimosná belőle, másrészt mert nem mertük egy pillanatra sem letenni a nyakunkból, nehogy ezt az alkalmat egy kettőserejű támadásra használja fel örökös rettegésünk tárgya, az ördög. Azonban addig viseltük, míg csak egy foszlánya tartott.

Volt pedig közöttünk egy Ilonka nevű kisleány, a kinek a mere prefect naponként megjósolta: ha magaviselete meg nem javul, egy napon érte jön az Ördög, és viszi magával irgalom nélkül a pokolba.

Pedig Ilonka nem is volt rossz gyermek, hanem valószínűleg idegbeteg, és nehezen tudott fegyelemhez szokni. És mivel úgy látszott, nem akar megjavulni, valamenynyien izgalmas kíváncsisággal vártuk, hogy mikor jön el érte az ördög. Egy májusi estén a homályos teremben térdepeltünk, a lefekvés előtti imát mormolva az előimádkozó után, mikor az említett Ilonka egy éles sikollyal fölugrott helyéből, aztán a földre vetve magát, olyan kétségbeesetten kiáltozott, hogy szinte megfagyott bennünk a vér. Nem lehetett más, itt az ördög és viszi magával Ilonkát. De nehogy a már egészen sötét teremben tévedésből bennünket is magával találjon vinni, észnélküli sikoltozás közt szaladtunk ki a folyosóra. Mire az első rémületből magunkhoz tértünk, és a mindenünnen összeszaladó apácák segítségével talpra állítottuk a halálra ijedt Ilonkát, kiisült, hogy mi okozta a nagy riadalmat. A kertben tett séta alkalmával egy cserebogár hullott a kisleány ruhájára, s az imádság alatt fölmászott egészen a nyakáig, ahol beleakadt a hajába. Ilonka csak annyit érzett, hogy egy láthatatlan kéz húzza hajánál fogva, és azt hitte, bekövetkezett, amit már annyiszor helyeztek neki kilátásba, hogy viszi őt magával az ördög.

Hogy akkor nagyobb baj nem történt az ijedtség következtében, szerencsés véletlen dolga. De annyi bizonyos, hogy sok későbbi rejtélyes eredetű és megfoghatatlan idegesség ebben a nevelési módszerben csírázott ki és

nőtt nagyra, előkészítve az utat a hisztéria minden fajtája számára.

És sokan közülünk terheltség vagy valamely külső befolyás által már otthonról magukkal hozták az ideges, ség csiráit; hogy ezekre milyen hatással volt ez a mondhatni folytonos együttélés a túlvilági szellemekkel, könynyű elképzelni. Pedig nem csupán attól rettegtünk, hogy ha rosszak vagyunk, elvisz az ördög. A szentek életéből tudtuk, hogy azokat, kik erényeik által különösen kitűntek, gyakran látogatták a tisztító tűzben szenvedő lelkek, hogy közbenjárásukat kérjék. Így kétszeres rettegésben éltünk a túlvilági szellemektől, mert ha jók voltunk, ismét attól kellett tartanunk, hogy ha erényeink híre elhatol a purgatóriumig, az ottan szenvedőknek esetleg eszébe juthat, hogy személyesen kérjék a mi protekcionkat. A biztonság kedvéért, csak hogy meg legyünk mentve az ilyen borzalmas látogatásoktól, inkább kéretlenül is annyiszor mondtuk el, és ajánlottuk föl értük a fohászokat, melyekhez a pápa néhány száz napi búcsút kötött, hogy sokszor a leckénket se értünk rá miatta megtanulni, de legalább abban a tudatban éltünk, hogy buzgóságunk sok ezer esztendővel rövidítette meg a szegény telkeknek a kemencékben való tartózkodása idejét.

Dacára a leimádkozott rózsafüzérek végtelen sokaságának, az általunk elnyert, másoknak csak Lourdesban és Máriacellben hozzáférhető kegyelmeknek és a sok száz ezer esztendőnek, melyekkel a purgatóriumban sýnlódó lelkek szenvedéseit fohászainkkal megrövidítettük, igen sokszor hallottuk a fájdalmas kifakadást a jó mere prefect ajkairól, hogy sajnos, ő kénytelen bennünket a gonosz világ számára nevelni, nem pedig, mint ahogy ő szeretné, az égne.

Tekintettel erre a sajnálatos körülményre, néha irányt változtatott gondolatainak menete, mely máskor mindig az eget vagy a poklot kereste, hogy egy időre visszatérjen a földre. Ilyenkor hallottunk elrettentő példákat a hiúság és a mulatnivágyás szörnyű következményeiről. Különösen hátborzongató volt annak a boldogtalan fiatal leánynak esete, aki táncosában nem ismerve föl az ördögöt, addig keringőzött vele a teremben, míg az majdnem magával ragadta a pokolba. Szerencsére éppen mikor máz az ajtónál voltak, a szemfüles cigányprímás észrevette a lólábat és félbeszakítva a tánczenét, hirtelen egy szent énekbe fogott bele, mitől a gonosz lélek hirtelen úgy elillant, mint a kámfor.

Hogy a világbalépésünk alkalmával ne csak erkölcs, hanem modor dolgában is előnyösen tűnjünk ki a csak világi intézetekben nevelkedettek közül, egyik apáca előadást tartott nekünk az illemtanból, melynek szabályát közül íme egy mutatvány:

„Ha egy jól nevelt hajadon és egy illemtudó ifjú együtt sétálnak, amint útjuk hegynek fölfelé halad, az ifjú tartozik előremenni, a hölgy pedig mögötte lépdelni, míg ha az út lefelé vezet, a hölgy halad elől és az ifjú mögötte.” Természetesen azért, nehogy az illemtudó ifjú megláthasson valamit a jól nevelt hölgy bokáiból. Ami hiányossága maradt, még ezek után is, modorunknak, azt ismét a szentek életéből kellett pótolnunk. Mint különösen figyelemreméltó példát kiemelték annak a szentéletű

apácának magaviseletét, aki zárdabavonulása előtt kénytelen volt néha világi szórakozásokban is részt venni, s egy ilyen alkalommal történt meg vele a szörnyű eset, hogy egy vakmerő ifjú virágcsokrot nyújtott át neki. Az eképpen inzultált fiatal tölgy méltó fölháborodásában földhöz vágta a csokrot, miközben e lesújtó szavakat kiáltotta az ifjúnak: „Látja ön, mennyire becsülöm virágait!” – És haragosan összegázolta őket.

Ebből és más példából megtudhattuk, hogy egy istenfélő hajadon sohase állíthatja a maga erényességét szebb és lélekemelőbb módon az emberiség szeme elé, mintha a legártatlanabb udvariasságot is lehetőleg zajosan és feltűnően utasítja vissza, azt a meggyőződést keltve mindenkiben, hogy erénye megóvására akkor is kész védelmi állásba helyezkedni, mikor nem támadja senki.

Hogy ehhez a modorhoz méltó legyen egész szellemi fejlődésünk, arról kezeskedett a minden képeletet meghaladóan szűkszívű, korlátolt felekezeti fölfogás, melyben nevelkedtünk. És végül ott álltunk a világban két balkezéssel és olyan nézetekkel, melyek kitűnően képesítettek bennünket arra, hogy mindenféle babonának és előítéletnek föntartói és terjesztői legyünk, de semmi egyébre.

Sehol gazdagság és előkelőség olyan nagy tekintélyben nem áll, mint éppen az evangéliumi tanok alázatos követőinél. A szegényeket semilyen rendben sem látják szívesen és Krisztus menyaszonyainak tekintélye főként attól függ, hogy mekkora volt hozományuk. A szegénység sehol se akkora szégyen, mint a keresztény erényeknek ezekben a mentsváraiban. Az apácák maguk naívvul emlegették, hogy hajdan, jobb időkben, fiatal grófnókat volt szerencsájük nevelteni, és most kénytelenek beérni kereskedők és hivatalnokok gyermekeivel.

Jaj volt azoknak, akik ingyen helyet „élveztek”; szegénységüket a leggyöngédtelebb formában fölhánytorgatták nekik.

És ez a fölfogás szinte magától értetődik azoknál, kiknek szemében a vagyombeli egyenlőtlenség nem a minden emberi dolgok tökéletlen voltából fakad. Szerintük vagyon, előkelőség isteni adomány, s akiket az igazságos felsőbb hatalom így kitüntetett, azokkal szemben az emberek is megkülönböztető tisztelettel tartoznak.

Ez a fölfogás gyümölcsozta aztán a gigasztalan látványt, hogy tizennégy esztendőn aluli gyermekek, kiknek legalább az iskolában teljesen egyenlőknek kellene érezni magukat, folyton az egymás családi és vagyoni viszonyait kutatták, és folyton panaszkodtak a túlságosan vegeyes és nem eléggé disztinált társaság fölött.

Akik olyan szerencsések voltak, hogy egy püspököt mondhattak családjuk tagjának, azoknak tekintélye a legszilárdabb alapon állott; ellenben a legnagyobb szegényeknek tartottuk, ha a hazulról kapott ruhákat nem a varrónő, hanem az édesanya sajátkezűleg varrta. Egy mama, aki dolgozik, végkép tönkre tette a leánya tekintélyét az összes kolostori szüzek előtt.

Emberségesebb gondolkodásmód nem is verhetett gyökeret ott, ahol a szeretet egész kincsesháza, mit egy asszonyt szív befogad, az égiek számára van fönttartva, a földnek semmi sem jut belőle.

Az apácának épp oly kevésbé szabad egy gyermekei megcsókolni vagy becézni, mint a növendékeknek,

kik közül pedig a nagyobbak szeretnek anyáskodni a kisebbek fölött. A legártatlanabb barátkozást is gyanús szemmel nézik, minden törekvés oda irányul, hogy a szeretet minden olyan megnyilvánulását, mely nem az eget keresi, mint az üdvözülés legnagyobb akadályát elnyomja és kiírta. A kolostori szellemnek megfelelően a gyermekek is megszokják, hogy szívük legjavát az égiekre, vagy azok képmásaira pazarolják. Ha a betlehemi Jézuskát, egy ormótlan falábút, különös örömet akarva nekünk okozni, lehozták közénk, olyan elragadtatásba estünk, mintha legalább is egy eleven pólyás lett volna. A gyermek Jézus szobrainak öltöztetése és gondozásában talál kielégítést az elnyomott anyai ösztön; fa- és viaszbabuk veszik igénybe mindazt az érzést, amely az apácák mesterségesen megfagyasztott szívét még melegíteni képes.

Magam is egy papiros-Jézuskával barátkoztam össze, a gyermekszív egész szeretet utáni éhségével ragaszkodva hozzá, és egy éjjel se tudtam volna nyugodtan aludni, ha aranyglóriás feje ott nem pihent volna mellettem a vánkoson.

Hanem mikor egyszer egy elhagyott, éhhalállal küzdő fiatal asszony, két gyermekkel a karján, bekopogtatott a zárda kapuján, azon könyörögve, hogy legalább egyiket a kicsinyek közül fogadják be és mentsék meg a pusztulástól, ridegen elutasították. Nem mintha az apácák annyira könyörületlenek lettek volna, hanem mert tudták, hogy nincs annyi szenteltvíz a világon, amennyi le tudná mosni róluk a gyanút, hogy a kicsike nem a zárdában született. A zárdában egy pólyásbaba, aki nincsen fából vagy pappendekliből, kell-e ennél nagyobb botrány, létezhet-e ennél szörnyűsebb dolog a farizeusok, betschwesterek és az egész erkölcsös társadalom előtt.

„Jézus”- ezzel a szóval költött bennünket reggel, a ketrecünk zárját kinyitó apáca. „Mária, József”, – feleltünk, jelétül, hogy ébren vagyunk, és a nap, mely ilyen istenesen kezdődött, éppen úgy folytatódott és végződött is. Imádkoztunk minden lehető és lehetetlen alkalommal, minden elképzelhető és el nem képzelhető célra. Öltözködés és vetkőzés közben, nehogy bűnös gondolatok férközzenek közelünkbe, végtelen hosszú rózsafüzéreket morzsolgtunk le, és mivel kezünk el volt foglalva, egy apáca pörgette helyettünk az olvasó szeit. Ha kívülről vészhirek jöttek, hosszú ájtatosságok tartattak a Szűz Máriához, kérve őt, avatkozzon bele a lejtőre jutott honi politikába és mentse meg a szorongatott hazát a polgári házasság és más hasonló veszedelmektől. Zarándoklatokat tartottunk „Lourdes”-ba az első emeletre, hol a pápa jóvoltából mindazokat a kegyelmeket megnyerhettük, melyeknek az igazi Lourdesban lettünk volna részesévé. Máriacell a második emeleti folyosón volt, hol, mikor a zarándoklat ideje elkövetkezett, keringő dervisek módjára körben járkálva pörgettük az olvasót a Szűz Mária öt fájdalmas és ugyanannyi örvendetes titkának tiszteletére. Annyi dolgot adott, míg a szenteknek eleget tudtunk tenni, hogy igazán nem kívánhatta senki, hogy még az a kérdés is foglalkoztasson bennünket, miként fogunk majd a család és a társadalom iránti tartozásunknak megfelelni. Minden ünnep, és a katolikus kalendárium nagyon sok ilyet ismer, valósággal lelki élménnyé vált

számunkra. Mindegyikre különös lelki gyakorlatokkal készültünk, mindegyiknek megvoltak a maga jelképei és misztikus szertartásai. Már maga a gyónás a nagyobb ünnepek előtt izgalmas esemény számba ment. A vétek meghatározása néha nagyoknak is nehéz probléma lehet, de mindenkor az éretlen gyermekeknek, akiket amúgy is örökös rettegésben tartott az elkárhozás veszedelme. Különösen sok fejtörés okozói a szexuális bűnök, mert hogy ilyenek vannak, azt a legkisebb gyermek is tudja a hitantól, bibliától és a szentek életéből; de hogy miben állnak, arról fogalma sincsen. És még bonyolultabbá teszi a problémát az, hogy nemcsak tettel, hanem szóval és gondolattal is lehet vetkezni. A papirosliomok az oltáron, az ártatlanság szimbólumai a szentek képein, mind óvni látszóttak bennünket valamitől. De mitől? Egy láthatatlan mocsártól, melyet teljes sötétség fed; nem tudjuk, mikor sülyedünk el benne, azt se tudjuk, hogyan kerüljük el, hiszen nem látjuk, nem ismerjük. Sokan közülünk átszenvedték ilyenkor a lelki tépelődésektől megbomlott idegzetű, középkori emberek minden gyötrelmeit. Ideje volna már, hogy emberségesebb kor megszabadítsa a gyermekeket a gyónással járó lelki tortúrától, melynek úgy sincs más haszna, mint hogy az igazhívő katolikus már kora ifjúságában érezze az anyaszentegyház félelmes uralmát a lelkek fölött.

Mivel semmitől se rettegünk jobban, minthogy egy meg nem gyónt vétekek járulva az áldozáshoz, szentségtörés bűnébe találjunk esni, inkább többet akartunk tenni, mint kevesebbet; bűnösnek vallottuk magunkat sokszor olyasmiben is, amit el sem követtünk. Az is gyakori eset volt, hogy tudatlanságunkban ügyetlen kifejezésekkel akaratlanul félrevezettük a gyóntatót, és leszidattuk magunkat a sárka földig vele, olyan bűnökért, melyek létezéséről tőle hallottunk először.

Némely gyermek a nagy izgalomtól annyira elveszti a fejét, hogy maga kéri a gyóntatót, hogy jöjjön kérdéseivel segítségére emlékezőtehetségének. Ezt különben a pap a maga jószántából is meg szokta tenni, hogy a vallomást megkönnyítse a túlságosan félénk bűnösnek. Így esett meg velem, hogy első gyónásomkor jól nevelt gyermek létemre, csupa respektusból nem mertem ellenmondani a főtisztelendő úrnak, és akármit kérdezett, mindenre rámondtam, hogy igen, elkövettem, és ő bizonyára igen elbúsulhatott a mai fiatalág romlottságán.

(Folytatjuk.)

GLOSSZÁK.

A finom és a durva feminizmus. Magyarország legérdekesebb püspöke mindenkor feministának vallotta magát. Valamelyest ez volt érdekességének egyik fővonása. Küzdött a leánykereskedés ellen; a prostitúció állami szabályozása ellen akárhányszor szónokolt. Az egyenlő munkáért járó egyenlő bért sokszor követelte a nők számára. Sőt azt is ki merte mondani, hogy a törvények ethikai értékét csak a nők választójogával lehet majd növelni. És most mindennek hátat fordít és beáll antifeministának, hirdetvén, hogy a feminizmus durva, a nőből férfit akar csinálni. (Püspök úr, püs-

pök úr! öntől ilyen mondásokat?) Micsoda erős befolyás kényszerítette ezt a szegény embert, hogy most önmagát desavouálja és mindazt durvaságnak minősítse, amit eddig a világ ethikai megjavítására maga is szükségesnek hirdetett? Egyébként a szervezeti antifeminizmust „finom feminizmusnak” keresztelni nem új dolog, bár nálunk alkalmasint új jelszónak használják majd a „durva feminizmus” kifejezést. De a Népszava, mint a feminizmus elleni egész taktikával, e téren is jó példával járt elől a klerikális antifeministáknak. A nyáron történt, hogy egy választójogi népgyűlésen tévedésből szavazás alá bocsájtották a feministák indítványát, amit a népgyűlés annak rendje szerint el is fogadott. A Népszava ezt az eseményt azzal magyarázgatta, hogy ezúttal a feministák illedelmesen viselkedtek, ezért fogadta el a népgyűlés a nők választójogára vonatkozó indítványokat. Ime a durva és finom feminizmusnak pedagógiai osztályozása. És amint a szocialista pártvezetőség a feminista mozgalom hatása alatt a maga asszonyait a feminizmus rágalmozgásával és a nők külön szervezésével akarja az általános nőmozgalomtól távol tartani és a saját hatalmi céljaira gúzsba kötni, ugyanígy az egyház is: a durva feminizmus hazug jelszava alatt, tetszetős álformák alatt békóba veri a maga asszonyait. Mind a két párt a nőt meg akarja tartani a mai rabszolgaságban. Csakhogy ezt szocialistának nem illik, klerikálisnak meg nem tanácsos nyíltan kimondani: azért próbálkoznak a „keresztény feminizmussal” és a „proletár nőmozgalommal”. Az igazán feminista nőmozgalom azonban nem ijed meg a báránypörbe bujtatott farkasoktól.

Az értelmi censzus. „A választójog napfénye” megvilágításban. Motto: Kiket kell megnyugtatni? A magyar nacionalistákat. A nép számára írta Dr. Kalmár Antal. Ára 20 fillér.” Szóval egy napfényes brochuráról van szó, amellyel Kalmár a magyar nacionalista nép szívébe akarja belesugározni az általános választójog eszméjét. Még nem emésztettük meg a liberális népszövetség logikáját és máris újból elszédít bennünket egy radikális írónak a logikája. Dr. Kalmár ugyanis ezeket mondja: „A választójog igazában véve akkor általános, ha a meghatározott korhatáron felül minden állampolgár egyúttal szavazó is, – tehát a férfi és a nő egyaránt. (No lám, végre egy logikus radikális férfiú!) De általános a választójog akkor is, ha csak a 24-ik életévüket betöltött, írni és olvasni tudó férfiak a választópolgárok. (Ohó!) Ez az úgynevezett legminimálisabb értelmi censzus, (értelmi?) Igazán értelmet tesz mondani? Értelmi?) ami azonban az európai felfogás szerint nem forgatja ki a választójogot általános jellegéből. Végül nem másítja meg az általános választójog jellegét az a föltétel sem, ha az az állam hivatalos nyelvének a tudásához van kötve. Ez az úgynevezett legminimálisabb nemzeti censzus. Ellenben már nem általános a választójog akkor, ha az vagyoni censzushoz, vagy adófizetési kötelezettséghez van kötve. (Szent logika segíts, hogy a kavardásban el ne merüljünk!)

Már most 24 éven felüli ember (embert, igazán Embert mond a radikális író) van Magyarországon kerek számban négy millió, de ebből írói és olvasni csak két millió hétszáz ezer ember tud s így az értelmi cen-

zus törvénye szerint a négymillió emberből egy millió háromezrezer ember nem lehet választópolgár.

Ne ijedjenek tehát meg azok, akik azt hánytorgatják, hogy ha Magyarországon behozatik az általános választójog, hogy akkor már minden csavargó választó lesz. Nem lesz. sőt nagyon nem lesz. mert az értelmi census (tehát tényleg és megmáshatatlannul értelmi census az. ha Janó barátunk szavaz. de Dr. Steinberger Sarolta nem szavaz) alapján” egy millió háromezrezer ember még mindig nem lehet választópolgár.” Aki nem félti közönséges logikáját a magyar radikalizmus logikájának infekciójától, megveheti a brochurát. Mi nem mertünk az idézetnél többet elolvasni.

A választójog hatása. A lapok a minap Sándor Józsefnek, az EMKE főtitkárának, az analfabéták oktatásáról szóló következő, történelmi szempontból rendkívül érdekes kijelentését ismertették: „Az asszonyok is akadályokat gördítenek elénk, mert maguk szeretnének tanulni, pedig egyelőre erre nincs időnk. Lassankint odajutunk majd, hogy asszonyok számára is fogunk tanfolyamokat rendezni, mert ezek rendkívül szorgalmasak és tanulókonyak.” Akik nem értik, miért halaszthatatlanul sürgős a nő számára a politikai egyenjogúsítás, nem tudják, hogy a választójog több műveltséget, jobb munkabéreket, tisztességes emberi helyzetet jelent, pompás leckét kaptak az EMKE-től. Ez az egyesület ugyanis, mint az ország sok más kultúregyesülete, az írás-olvasáshoz kötött választójog közeledtével tanfolyamokat szervez felnőtt analfabéták oktatására. Mint-hogy azonban az EMKE véleménye szerint csak a férfiak kapnak majd választójogot, a tanfolyamokat csak férfiak számára tartják fenn. A nők választójogát ellenzők akár-hányszor azzal okolják meg ellenzésüket, hogy a nők 60%-a analfabéta, tehát nem érett arra, hogy választójogot kapjon. Íme, pedig a nők analfabétizmusa nem csökkenhet olyan arányban, mint a férfiaké, amíg a nők tanulási vágyát nem támogatja politikai befolyásuk. Addig csak akadály a férfiak számára az, hogy „a nők maguk szeretnének tanulni”⁴.

Nyolc zsidógyerek. Az általános (férfi) választójog ligája és a szociáldemokrata párt vezetői akár-hányszor azzal támadtak a választójogi népgyűléseken szót kérő feministáknak, hogy ne okvetetlenkedjenek, amíg csak néhány ezren vannak. Majd ha tömegeket képviselnek és tömegeesen léphetnek fel, akkor, ja, akkor! No lám: most a legilletékesebb helyen is bevallották, a mit mi „néhány ezren” mindig tudtunk, hogy a választójogi liga nyolc zsidógyerek mozgalma. De a szociáldemokrata párt ezektől nem tagadja meg a szót azon a címen, hogy kevesen vannak. Persze: nyolc zsidógyerek, az nyolc férfit jelent, a Feministák Egylete pedig az összes nők érdekeinek képviselője. Kétségtelen tehát, hogy a demokrácia mérlegén nyolc zsidógyerek felér akár az összes nővel.

A született gyermekápolók. A gyermekek feminista szellemben való ápolásától és nevelésétől irtózóknak, kommentár nélkül, figyelmébe ajánljuk a következő hivatalos jelentést: „Losonczy Álmos, Hajdumegye tiszti főorvosa a közigazgatási bizottság minap tartott ülésén statisztikai adatokkal mutatta ki, hogy a legtöbb gyermek-

tragédia Hajdumegye községeiben játszódik le. Nincs az a nap, hogy a szülői gondatlanság folytán két-három egészen fiatal gyermek el ne pusztulna. Évenként átlag négyszáz gyermek pusztul így el. A legutóbbi két nap alatt Böszörményben, Hajdú-Dorogon és Földesen pusztultak el két-három éves gyermekek méreggel és tüztől. Tarcsi Józsefné böszörményi asszony tizenhat hónapos gyermekét a földre tette, miközben folytatta a mosást. A szükséges marólúgot olyan helyre tette, ahol könnyen hozzáférhetett az apróság. A mérges folyadék megölte a gyermeket. Hasonló halált szenvedett Péter Sándorné unokája is Földesen. Míg Leien Imre dorogi gazdálkodó Irma leánya a konyhában sürgött-forgott fölügyelet nélkül, s a tűzhely körül meggyulladt a ruhája. Pár perc múlva szénné égett.⁴⁴

Képviselők párbaja. A nemzeti munkátlanság pártjának uralma alatt a párbaj olyan kelléke a parlamentarizmusnak, akár a házszabály. Nem csodálkozhatunk tehát, ha a házszabályok mellett a lovagias becsület kódexe is fegyelmi törvény a Házban. De azon igazán csodálkozunk, hogy Farkas Páltól fel- és lefelé párbajozó nyes kiirtását.

EGY ASSZONYI ÉLET TRAGIKUMA.

Írta: ANTAL SÁNDOR, Stockholm.

Amalie Skram nevét a skandináv országok nagyközönsége is csak A g n e t a című drámája révén ismeri. Aki azonban intenzívebben foglalkozik a modern norvég irodalommal, feltétlenül bámulattal fog adózni Amalie Skram kiváló írói egyéniségének. De ezúttal nem a Forraadt, Hellemyrsfolket és egyéb művek ismertetésével, szerzőjük tehetségének értékelésével kívánunk foglalkozni, hanem Antonie Tiberger érdekes és nagyon jól megírott életrajza nyomán rá akarunk mutatni e nagy asszony élete tragédiájának kontárajaira, az ő sajátos szerkezetű pszichológiájára és annak a kornak a szellemére, melyben Amalie Skram élt és kifejlődött.

A most megjelent biográfia kiváló tulajdonságai csaknem Brandes mellé emelik Antonie Tiberget, a norvég női „candidatus magisteri”-t, aki minden affektált tudományoskodás nélkül rajzolta meg az embernek és művészek életét nem csak a gyermekkorai otthon és a házasság előterében, hanem ama társadalmi és kultúrharckörében is, mely a norvég városi életet a múlt század hetvenes és nyolcvanas éveiben jellemzi.

1846 elején született Amalie Skram Bergenben, Norvégiának legjelentősebb, legelevenebb és legkozmpolitikább városában. Kora gyermekkorában jelét adta lelkülete abnormális, harmoniatlan, önmagának ellentmondó voltának és annak a mélyszéles tépelődésnek, mely gyermekkorára szerencsétlen lefolyása következtében életének tragikumává, világfelfogásának alapjává lett. Apja, Mons Monsen Alver, paraszt létére lett kereskedő; értelmes, okos, de magabazárkózott és búskomorságra hajló ember volt. Anyja, aki cselédsorból lett kereskedőné, szép asszony volt és egy egész sor gyermeket hozott a világra. Hiúsága és nagy igényei merész üzleti spekulációkba sodorták, később Amerikába üzték a férjet Különben vallásos, de

eleven természetű; élénk fantáziájú nő volt az Amalie anyja. Amalie nagyon tehetséges, olvasni szerető, gyors észjárású utcai gyerek volt egyrésztől, másrésztől pedig órákon át el tudott töprengeni. Egy-egy gondolat vagy esemény rendkívül intenzíven hatott rá. Nagyon jól látta, hogy a való élet mennyire más, mint a könyvek regényes hőseinek élete; sokat szenvedett már az iskolában, mikor megérezte, hogy társai mily magasan felette állanak társadalmi szempontból. Tizenhét éves korában még vallásos volt ugyan, de már érezte, hogy a megkövesedett „vasárnapos vallás” mégsem az igazi kereszténység. Szépségének tudatára egy bálon ébred, mely bál egyúttal a lejtőre is viszi. Anyja kényszerítésére pár hónap múlva férjhez megy szeretet nélkül, a legteljesebb nemi tudatlanságban. Ez a házasság volt az Amalie Skram életének tragikumai.

B. U. Möller tengerészkapitány Bergen legelőkelőbb családjai közül kerül ki, tekintélyes, vagyonos, szép testű, élénk, társaságban kedvelt – gyenge jellemű ember volt. Házáséletének szerencsétlen volta talán hozzájárult, hogy az alkoholnál keresett vigasztalást. Delíriumos rohamai lelkileg és testileg összetörték őt magát, a kiméretlen, gyakran brutális bánásmód pedig az asszony életét tette elviselhetetlenné. Möller egészen saját maga akarta birtokolni az asszonyt, magával vitte hosszú, több éves tengeri utakra. Amit Amalie a hajón látott és hallott, az egészen kétségbe ejtette, felháborította az ő szenvedélyes lelkét.

Hogy e házasság szerencsétlen voltának nem csak a férj az oka, az Amalie Skram könyveiből világosan kitűnik. Ez a rendkívül szép, érdekes megjelenésű asszony, akibe kiváló kortársai mind beleszerettek, nemileg abnormalis. Könyveiben nem egy helyen látszik, hogy nincsenek erotikus szükségletei. Nem lehet megérteni sem az ember, sem az író Amalie Skramot, ha nem indulunk ki érzelmi életének abnormalitásából. Ez a lelki hermafroditaság már gyermekkorában megnyilvánul. A masculin és feminin elem folytonosan és párhuzamosan fejlődik diszharmonikus lelkében és egészen természetes, hogy tragikussá válik élete a normális emberek társadalmában.

Vallásosságából, szent kötelességből akart gyermeket s/ülni, de természete föllázadt a kötelességérzetével szemben, természete tiltakozott az ellen, hogy magát a férfinak odaadja. Harcolt önmagával, meg a férjével. A férj természetesen nem értette meg, hogy micsoda új világ nyílt meg az asszony előtt, azt még kevésbé értette meg, hogy miért akar az asszony mindent tudni, ami a férfi erotikájára vonatkozik. Amaliet lelke felfedező útra kényszerítette, a férfi-erotika terére, mentül rettenetesebb dolgokat tudott meg, annál többet akart megtudni; látni akarta a kikötővárosok legaljasabb lebujaikat, hallgatni akarta a társadalom salakjának a szavát. Ez nem tetszett a férjnek. Csak két fiának születéséig volt közte és a férj között házastársi viszony. Mikor a férj ismét az asszonyt akarta és nem az anyát – vége volt mindennek.

Elvált asszony – ez a szó a múlt század hatvanas éveinek polgári társadalmában annyit jelentett, mint erkölcstelen, pária, kítaszított. Ez még nem tartotta volna vissza Amaliet a válástól. De ott volt a vallás, mely Isten privilégiumává tette a házasság kötését és felbontását. A hetvenes évek közepén olvasmányai és társasága révén érintkezésbe jutott azzal az áramlattal, mely az egyéniség

érvényesülését a dogmák romjain is jogosnak ismerte el. Az akkori norvég és dán irodalom egyre a szerencsétlen házasságot tárgyalja és végül egyenesen követeli az ilyen méltatlan viszony felbontását.

1877-ben két villám csapott le az elektromossággal telt fellegekből: megjelent Björnson Magnhildje és Ibsen: Társadalom támaszai. Magnhild olyan hatással van Amaliere, hogy nem habozik tovább, el kell válnia. A férj családjának kérésére mégis megígéri, hogy a gyermekek miatt egyelőre a férj házában marad. A nagy lelki harcot nem bírja, ugyanazon éjjel megzavarodik, a gaustadi elmekórházba viszik. Idegrendszere azonban rövid idő alatt rendbe jön, 1878 nyarát fiaival Fredrikshaldban tölti. Itt egy mély lelki krízis következtében elveszti a vallásban, az isteni gondviselésben való hitét és pár év múlva Kristiániába költözik, amely város hirtelen kulturcentrummá válik a 80-as évek elején.

A politika, tudomány, művészet terén megindult a realizmus és idealizmus közötti harc, amely erős vibrálásával megtöltötte a norvég városi élet minden nyilvánulását. A realizmus, mint új ideál, annyira megcsontosodott, hogy egészen dogmává lett. De ezt a küzdelem hevében senki sem vette észre. Ennek a harcnak a tüzeiben lett naggyá, fejlődött ki Amalie. A radikálisok körébe kerül, Björnson, Sars, Skavlan, Bemer a barátai. Őt, a pesszimistát, annyira meggyőzi Björnson, hogy hinni kezd az emberek jövőjének boldogságában. Az emberek boldogok lesznek, mondja, ha felnyílik a szemük az igazságtalanság és jogtalanság felismerésére. Amalie a társaság ragyogó központja; hódolója, imádója, kérője nagyon sok van, és ő most is keservesen tapasztalja, hogy a legkiválóbb férfiak is eltekintenek az ő fájdalomban, szenvedésben és munkában megnevesedett lelke fölött és a szemébe néznek. Lassan irodalmi ízlése is felszabadult a romantizmus láncából és a naturalizmus felé húzódtott. Zolát nem ismerte, ellenben Tolsztoj, Turgenyev és Dosztojevskij minden megkapható könyvét olvasta.

Íróvá nem olvasmányai tették, hanem az a tulajdonsága, hogy az igazságot mindenekfelett valónak tartotta. Úgy érezte, hogy az emberiség szenvedéseinek történetét nem szabad elhallgatni, megvolt az a tehetsége, hogy a maga szerencsétlen életét egyetemesíteni tudta, be tudta illeszteni az emberiség szenvedésének láncába.

1882-ben jelenik meg a *Nyt Tidsskrift*-ben első elbeszélése *Madam Hölers lelefolk* címen, mely nemcsak feltűnést, hanem botrányt és felháborodást is keltett úgy a konzervatív, mint a radikális körökben. Se fény, se humor, se reménység nem volt az elbeszéléseben, mely megállította és megijesztette az embereket. Írói fejlődését döntőleg befolyásolta Erik Skram íróval való házasságra lépése. A második férjét sem szerelemből, hanem inkább művészi szempontból vette magához Amalie. Ez a vélemény talán különösnek tetszik, de különössége csak az, hogy itt a nő szerepel úgy, mint más északi írók (Strindberg, Drachmán, Heidenstam) életrajzában a férfi, Erik Skram, a Gjertrude Colbjørnsen szerzője, Brandes szerint a maga külseje alatt egy trubadúrt rejtgetett. Udvarlása, szerelme, lovagiassága olyan volt, ami általában ismeretlen a Skagerracktól északi. Amalienak tetszett, hogy egy férfi annyira bízik benne és

az ő tehetségében. Kopenhágában telepedett meg, ahol intelligenciáját és tehetségét többre becsülték, mint a szépségét. Öröme telt a munkában és tudott egyidejűleg asszony és írónő is lenni.

Most egy munkával és boldogsággal teljes évtized következik az Amalie Skram életében. 1885-ben megjelenik első nagy munkája Constance Ring, az első norvég könyv, mely nyíltan tárgyalta a nemi problémát Eredmény: nagy feltűnés, sok rágalom. Joeger Fra Christiania-Bohemen-je ugyanezen év decemberében jelent meg, Albertine és Mannfolket csak egy év múlva. Az Albertin e-harcban „Lucie” című munkával vett részt. 1887-ben jelent meg a Hellemysfolket-nek két első része.

Ha dolgozott, bezárkózott szobájába, írt, szenvedett és sírt éjjel-nappal, amíg össze nem esett, amíg kénytelen nem volt pihenni. Idegei érzékenyebbek voltak, mint a máséi és könnyebben felmondták a szolgálatot. Tapasztalatait, megfigyeléseit, igaz és beteges benyomásait Professor Hieronimus és Paa Stjörgeen című könyveiben (1895) írta meg. Ezekben elmondja, hogy őt, akinek mindenekfelett nyugalomra lett volna szüksége, örvengő örültek közé zárták. Csak a méltatlankodás és a reménység mentette meg az örülségtől és az a vágy, hogy ha kiszabadul, minden erejével az egyén megsértett jogaiért küzdhesen.

Munkaerejét újra hamar visszaszerezte, de ideges ingerlékenysége csak nagysokára múlt el.

Betegség, családi bajok, a miszticizmusra való hajlandóság, végül a megöregedéstől való félelem egyre akadályozták munkáját. Mert nem tudott olyan eleven tempóban dolgozni, mint betegsége előtt, félt az öregeségtől, a tehetetlenségtől. Egy súlyos csapás (bátyjának halála) életre keltette munkaképességét. Be tudta végezni mesterművét, a Hellemysfolket-et, mely miatt nyolc évig volt kétségbe esve, azt híván, hogy munkaereje teljesen kimerült, mindennek vége. Hogy ezt a munkát befejezte, ismét egy boldogabb időszak következett Amalie életében. Az új könyvek egymásután kerülnek ki tolla alól és tehetsége egyre szebben fejlődik. Újra elkezdődnek a szenvedés évei. Meghal bátyja, apja, első férje, barátja a nagy Hörup. Elválnak második férjétől is.

A fáradtság, kimerültség és betegség végre megtörte. 1905 március 15-én meghalt tüdőgyulladásban. Halála után egy héttel a kopenhágai krematóriumban temették el a dán írók és művészek, pap nélkül.

Faa har störrer givet,
end som Gaest hun gav –
Sorgfuldt suser Livet
nu om hendes Grav.

(Ő csak vendég volt és mégis alig adott valaki többet nála; az élet szomorúan susog most az ő sírja felett.) Temetésén így hangzott az ének utolsó versszaka.

Noha Amalie Skram dacosan és félelem nélkül törte meg a tradíciókat és kíméletlenül csapta igazságait a kép-mutató társadalom arcába, mégsem volt ő olyan férfias alak, mint amilyenek kortársai képzeltek. „A nagy nőiség szíve volt ő – mondja az életrajz írója – aki megnyílt és magába fogadta az emberiség szenvedéseit.” Nem az a diszharmonia jellemzi őt, mely negatív erotikája

és testének szépsége között uralkodott. Noha az ő élete a kor nagy betegségének egyik tünete volt, jelentősége még abban áll, hogy egész szívvel, minden tehetségével ott koncentráta életét, ahol a legzseniálisabban alkothatta.

A NŐ MINT GYÁMANYA.

Írta: JÁNOSSY GÁBOR, Szombathely.

Azt mondja a gyámságról és gondnokságról szóló 1877. évi 20-ik törvénycikk, hogy a gyámi tiszt elsősorban azt illeti meg, akit az apai hatalom gyakorlatában lévő apa végrendeletében gyermekei gyámjává kinevezett. És csak ha akként nem rendelkezett az apa, következik gyermekei fölött való gyámi tisztben az édesanya.

Tehát az apa kizárhatja az anyát a gyermekek fölött való gyámi tisztből és a gyermekek vagyonának a kezeléséből, még a halála utáni időre is.

Mi következhetik a törvénynek e szigorú, ez igazságtalan rendelkezéséből?

Az, hogy a feleség a maga vagyona fölött, mit a házhoz vitt, férje tilalma esetén annak halála után nem rendelkezhetik, hanem a férj és apa akaratából egy harmadik idegen szabadíttatik rá a vagyonkezelésre.

Igaz ugyan, hogy az özvegy nőnek férje hagyatékára, vagyonára haszonélvezeti joga van, de ha őt a férj a gyámi tisztből és a vagyonkezelésből kizárja, s idegen gyámat nevez ki a gyermekek részére, úgy ez az idegen kezeli a vagyont és ennek a kegyelmére van utalva a gyermekek édesanyja.

Hát a nőnek meg van-e adva az a jog, hogy mondjuk könnyelmű, tékozló, gyermekei sorsát, neveltetését elhanyagoló férjét az ő (az anya) halála esetére kizárhatja a vagyonkezelésből és a gyermekek fölött való apai hatalomból? A nő az más, annak nem adja meg a törvény ezt a jogot. Úgy hogy megtörténhetik az, hogy a vagyon-talan férj és apa a felesége által a házhoz vitt vagyonra neje halála után rászabadíttatik s azt elpredálja. Igaz ugyan, hogy a gyámhatóságok vannak hivatva arra, hogy a férj említettük joga (a nő és anya gyámi tisztből és vagyonkezelésből való kizárását illetőleg) visszaélésekre, jogtalanságokra ne vezessen s ne fossza meg, mondjuk azt a férjével hibáján kívül összekulönbözött hitvest és édesanyát gyermekei erkölcsi és anyagi érdekei gondozásának jogától t de a törvény mégis sok visszaélésre, az elnyomott nő jogainak megrövidítésére, kijátszására ad alkalmat. Hány esetben tapasztalják a gyakorlati gyámhatósági köz-igazgatás emberei azt, hogy annak a gyámi tisztből kizárt anyának a helyébe az apa által halál. esetére kinevezett gyám a maga hasznára kezeli a kiskorúak vagyonát; sőt arra is van eset, hogy azt könnyűszerrel, olcsón magának igyekszik megszerezni. Hány esetben jelentik föl a kiskorúak ingatlanaira éhes, rosszlelkű emberek az özvegy édesanyát, hogy nem ért a vagyonkezeléshez, el kell adni a kiskorúak ingatlanait, községi bizonyítványokat produkálnak a panasz, a kérelem alaposága mellett és csak a gyámhatóság erélyes és szigorú közbenjárása, az árvaszéknek helyszínen való személyes vizsgálatai, – melyek a panasz ellenkezőjét derítik föl – mentik meg az árvák és özvegyek vagyonát a könnyelmű elköttyavetyéléstől.

Az említettük jogtalan, méltánytalan és igazságtalan törvényparagrafusokhoz hasonló rendelkezések, melyek a nőt kiskorúságban, rabszolgaságban tartják, a mindenható férfiakkal szemben megalázó Inferioritásba helyezik, – nagyon is rászolgáltak arra, hogy a Corpus Jurisből elimináltassanak s a nő emberi, állampolgári jogai (így a közjogi, politikai, mint a magánjogi életben elismertessenek és érvényesüljenek.

Ez a szerencsésebb, boldogabb és becsületesebb kor pedig akkor következik be, ha a nőnek is lesz szava a közügyek intézésében a fórumon, a törvényhozásban. Azért vagyok én türelmetlen és fanatikus híve a nők választójogának.

KÜLFÖLDI SZEMLEKBŐL.

írta: ÁGOSTON PÉTERNÉ, Nagyvárad.

A „Frauen-Zukunft” legutóbbi számában Prof. Ludwig Stein „Az egyenlőség szociológiája” címen néhány érdekes gondolattal világít rá a nőmozgalmak jogosultságára. Szerinte már a görög felvilágosodás korában (500 körül Kr. e.) is volt erős egyenjogúsításra törekvő nőmozgalom, mely a férfiak körében is visszhangra lelt; aminek fényes bizonyága, hogy a pythagorasi titkos politikai szövetségnek teljesen egyenjogú nőtagjai is voltak. Plato eszményi államában is egyenlő hely illette meg a nőket a férfiakéval. – Szerző szerint a mai nőmozgalom lényegében fokozatos közeledés az egyenlőség egyetemes ideálja felé a nemeknek törvényadta jogban, a társadalomban és az államban való egyenjogúsítása formájában. A kultúra feladata a természet által produkált különbségeket elsimítani, s a kultúra ma leghatározottabban az egyenjogúsítás irányában halad. „Az események folyamában féltreismerhetlen jeleivel találkozunk a folytonosan növekvő s mindinkább érvényesülő egyenlőségi tendenciának. Történelmi ritmusa az eszme fejlődésének olyanforma, hogy az egyenlők közti egyenlőtlen elbánásról áttérünk az egyenlőtlenek közti egyenlő elbánására.” És tovább: „Korunk, mely a kínai falak ledőlését látta, nem zárkozhatik el ama kikerülhetetlen szociológiai következtetés elől, hogy a legjobb úton vagyunk, hogy leromboljuk a nemek, hivatások, osztályok és rangfokozatok közti különbséget is”.

Ugyané számban az amerikai coeducationális collegek működését ismerteti Charlotte Muenzer. Az első ilyen iskola, az Oberlín Collegiate Institute, 1833-ban keletkezett. Ezt követi 1853-ban az Antioch-College, melyben nő- és férfihallgatók teljesen egyenlő elbánásban részesültek. Ettől kezdve egy másután nyílnak meg az állami egyetemek kapui a nők előtt, eleinte nyugaton, később azonban a keleten működő és keletkező egyetemek is követik a példát, különösen mikor 1870-ben a harminc év óta nagy hírnévnek örvendő Michigan-egyetem is beengedi a nőket. Ma már néhány egyetem kivételével az összesek nyitva állnak mindkét nem részére. (A bennlakás az amerikai egyetemeken általános.) A legnagyobb coeducationális magán intézetek: a Boston University, Standford és Chicago-University. A collegeok közt is

sok a coeducationális. Az északi államokban 64 közül 29-ben van coeducatio, míg a déli államokban 161 közül 125-ben; a keleti államokban 195 intézet közül csak 13 kizárólagosan léniaké. A coeducatio tehát általános. A legutóbbi években azonban némi visszafejlődés mutatkozik a collegeokban, aminek abban a gyakorlati körülményben van a magyarázata, hogy más szakokat keresnek fel tömegesen a férfiak s másokat a nők, ami a tanulás természetes különválására [vezet. Etikai okokról nincs szó, mert a tapasztalatok kétségbevonhatatlant bizonyították, hogy az együttes tanulás és nevelés úgy a tanítás eredményére, mint az ifjúság jellemképzésére különösen jó hatással van. „Az egyforma normális tevékenység, melynek talaján ezek a fiatal emberek bizonyos önelhatározással és teljes öntudatosággal közlekednek egymással, biztosítja a kölcsönös megbecsülést és önbecsülést.”

„Die Frauenbewegung”-ben Henriette Fürth „Az any a védelemmel összefüggő teendőkről” ír. Három fontos szociális munkakört vesz tárgyalás alá, melyek az anyavédelemmel szoros összefüggésben vannak; ezek: a csecsemő- és gyermekgondozás körébe vágó intézkedések, az anya és gyermek jogvédelme és a nevelési feladatok. Javasolja minél több csecsemőgondozó és tejesztő intézmény felállítását, mert a meglévők számban és minőségben nem felelnek meg a szükségleteknek. Kifogásolja, hogy ez intézmények legtöbbje felekezeti. A községek programjába kellene ezen intézmények létesítését felvenni. Rámutat a portugál példára, ahol a törvény kötelezi az üzemtulajdonost, ki 50-nél több munkásnőt foglalkoztat, hogy egy szoptatószobát rendezzen be és tartson fenn. A megfelelő törvényes rendelkezésig a községeknek kellene ezt másutt is az üzemtulajdonosoktól követelniük. – A németországi csecsemőgondozók egy nagy hiányára mutat rá, t. i. hogy sokból a törvénytelen gyermek ki van zárva. A drezdai városi közigazgatás szociális tanácsa ezen a bajon segíteni akarván, elhatározta, hogy a jövőben csak olyan gyermekgondozó intézményeket és egyleteket támogat, melyek a házasságon kívüli gyermekeket is felveszik. – Végül az újabb gyámrendszereket ismerteti, melyek hivatva vannak a gyermek jogvédelmét és nevelésének ellenőrzését intenzívebben gyakorolni. Az anyaság biztosításának a jövőben megoldandó módozataira nézve néhány igen érdekes tervet sorol fel.

SZEMLE.

Dr. C. V. Orysdale előadása. Sokatígérő kezdete a Férfiliga őszi munkájának az a látogatás, amellyel az angol testvéregyesület e kiváló tagja tüntette ki; lelkesítő hatást gyakorolt a nők választójogának magyar híveire az a feltétlen odaadás és erős meggyőződés, amellyel az angol műszaki életnek ez a kimagasló alakja az ügyet szolgálja. Beszámolt arról, hogy a hasonló gondolkozása angol férfiak milyen szolgálatkészen támogatják az asszonyok küzdelmét: a nyilvánosság előtt szónoklatokkal, tüntető menetben részvételükkel, a rendőrség eljárásának ellenőrzésével, a sajtó informálásával; bizalmasan a parla-

ment tagjai körében a törvényjavaslat előkészítésével és a miniszterelnökre gyakorolt befolyással. Azok a komoly férfiak, akik Dimer Gusztáv dr. vezetése alatt nálunk is szervezkedtek az igazságos küzdelem támogatására. Örömmel láthatták, hogy nincsenek egyedül: fegyvertársaik a művelt nyugat elite-emberai. — Drysdale dr. társaságában ellátogatott hozzánk Knut Wicksell, a lundi egyetem nagyhirű tanára, aki mint a közgazdaságtan egyik legkiválóbb művelője, tudományos szempontból híve a nőmozgalomnak.

A norvég nők választójoga. A norvég nőmozgalom hatalmas agitációjának nagy diadala, hogy az 1907-ben megnyert censzos választójog általánosítására irányuló szívós munkája máris nagy sikert ért el. Augusztus 10-én ugyanis a storting 73 szavazattal 43 ellen elfogadta a nők választójogának általánosítására vonatkozó javaslatot. Ez ugyan nem jelenti a javaslat elfogadását, mert ilyen törvényeket csak kétharmad többséggel hozhatnak; azonban az első szavazásnál elért nagy többség biztosítja annak, hogy a következő szavazás a törvény életbeléptetését eredményezi majd.

Nők a közigazgatásban. Egyik felvidéki vármegyében az asszonyok beleavatkoztak — dictu horrendum — a férfiak munkájába, privilegizált hatáskörébe, a közigazgatásba és a magyar közéletnek egy nagy, nehéz, régi és kínos problémáját közelebb vitték a megoldáshoz. A zemplénavármegyei védőegyesület ülésén — még tavaly történt a dolog, de a sajtó nem igen vett róla tudomást — egyik mágnásasszony nagyobb összeget ajánlott föl kóbor cigányok letelepítésére, azonkívül a cigányházak építéséhez szükséges telket és téglamennyiséget is ingyen rendelkezésére bocsátotta a városnak. S a védőegyesület asszonyai olyannyira fölkeltek a pompás kezdeményezésén, hogy a környékbeli cigánygyerekeket fölruházták, az iskolákba beíratták, a vadházasságban élő cigánycsaládokat pedig polgári házassághoz kötésre bírták. Az Andrásy-uradalmakban élő cigányokat már a földművelésre is rászorították, állandó emberi lakásokat, feles földeket adván nekik. A beteg cigányokat orvosi gyógykezelés alá vették s a súlyosabb betegeket kórházakba szállították. Szóval amit a férfiak tudománya, a törvényhozás, a kormány, a közigazgatás nem tudott megcsinálni, hogy a cigánykérdést a jogállam, a jog-, személy-, vagyontbiztonság, a kultúra, az emberiség kívánalmai szerint rendezze, azt íme egyik vármegyében megcsinálták az asszonyok. És utí exempla docent, az asszonyt ötlet, lelemény, gyöngédség és energia diktálta és megteremtette reformok jobban beválnak a kóborcigányok megrendszabályozásában, mint a közigazgatás eszközei: a deres, a lovak elkobzása, az emberek lebélyegzését eltoloncolása, elzárása, gyermekek elvétele s a többi kényszerrendszabályok. Ez a kis példa is azt bizonyítja, hogy az asszonyok a maguk emberségéből is tudnak valami nagyot, okosat csinálni a mai lekötöttségükben is; hogyan tudnának tehát résztvenni az állam összes ügyeinek intézésében, ha jogot nyernék, ha a választójogot ők is megkapják? J. G.

A nők választójogának eredményei Ausztráliában. Mc Gowan, New-Southwales miniszterelnöke, nemrégiben New-Yorkban érdekes előadást tartott erről a kérdésről. Az egész világon legjobb közigazgatású város-

nak Sidneyt tartja, amely ezt a fölényét a nőknek a közigazgatásban való közreműködésének köszönheti. Hangsúlyozta, hogy a nők sok helyen nagyobb számban gyakorolják választójogukat, mint a férfiak. Háromnegyedrésze a szavazó nőknek a férficsaládtaggokkal egyformán szavaz, de évről-évre szaporodik a teljesen önálló meggyőződéssel szavazók száma. A női erkölcsök pedig nem hogy rosszabbodnának a nőknek politikával való foglalkozása révén, hanem ellenkezőleg: a férfiak választási szokásaira javítólag hatott a nők jelenléte.

Az első női gazdasági hallgató. Amíg a legtöbb állam földművelésügyi és gazdasági iskoláit a nők is látogathatják, nálunk egy női hallgató jelentkezését most fogadták el először. A keszthelyi gazdasági iskola igazgatója azonban csak feltételesen fogadhatta el a női hallgatót, a végleges döntés a földművelésügyi minisztertől függ.

Nő-honvéd Magyarországon. A szabadságharcban számos nő aktív katonai szolgálattal vett részt. Szeptember 20-án Temesvárott meghalt 80 éves korában Gillinger Anna, dohánygyári felügyelő, aki a szabadságharc idején férjruhában mint közhonvéd szolgált Damjanich tábornok ezredében. Gillinger Annát a harcmezőn tanúsított vitéz magatartásáért káplárnak léptették elő.

Szoptatóhelyiségek gyárakban. Ilyenek berendezését követeli az a rendelet, melyet Olaszországban a női- és gyermekmunka szabályozása alkalmából hoztak. A rendelet szerint: mindazon gyárak, melyek legalább 50 munkásnőt foglalkoztatnak, a csecsemők szoptatása céljából kötelesek — egészségügyi követelmények szigorú betartása mellett — külön helyiséget berendezni. Azoknak az anyáknak, kik csecsemőjüket szoptatják, a törvényes pihenési időn kívül, külön szabadság biztosítandó és pedig egy teljes szabadórát kapnak azok, akik csecsemőjüket a gyárpületen kívül szoptatják, félórát pedig azok az anyák, kik a szoptatás alatt a gyárban az e célra berendezett helyiségben tartózkodnak. Ez a rendelet bizonyára nagy mértékben fogja csökkenteni a csecsemő- és gyermekhalandóságot.

Nótisztviselők kiképzése. A német „Handelstag”-on dr. Stegemann, titkos tanácsos, a braunschweigi kereskedelmi kamara syndikusa, a kereskedelem női alkalmazottainak kiképzéséről a következőképpen nyilatkozott: „Mióta a kereskedelemben segéderő gyanánt több mint 300.000 nő működik — önállóan 246.641, kisebb munkakörben 79.689 — nem képezheti vita tárgyát többé az a kérdés: szükség van-e egyáltalában női kereskedelmi alkalmazottakra és milyen mértékben van szükség rájuk? Ellenben égetően sürgős kérdéssé vált a női alkalmazottak helyes kiképzése. A kereskedőknek, a kereskedelemnek legfőbb érdeke, hogy segéderői megfelelő kiképzés és továbbképzés alapján hivatásuk betöltésére minél alkalmasabbak legyenek. Erélyesen visszautasítandó tehát minden ellenagitáció, melyet férfialkalmazottaknak némely egyesületei fejtenek ki e multhatatlanul szükséges követelménnyel szemben.”

Egy női ipar felügyelő az anyaság védelméről. Betsy Kjelsberg norvég iparfelügyelő a következőket mondta

el a drezdai anyaságvédelmi kongresszuson: Az 1892. évi törvény a törvénytelen apákat arra kötelezi, hogy a gyermekágy idejében hozzájáruljanak az anya fenntartásához. megterítsék a szülésznő díjazását és kelengyét adjanak a gyermeknek, aki 15 éves koráig évenként nevelési járulékra tarthat igényt. Ennek mértékét a bíróság állapítja meg. az apa társadalmi állásának megfelelően; ha ez kedvező, a bíróság a gyermek 18 éves koráig terjeszti ki az apa fizetési kötelezettségét. Aki ennek nem tesz eleget, azt dologházra ítélik; mivel pedig ilyen esetekben a községre hárul a neveltetés költsége, ez egyértelmű az apa segélyezésével és így elveszti választójogát. Ez nagyon hatásos büntető eszköznek bizonyult. Törvénytelen gyermekek csupán anyjuk utána örökölnek. A műhelyekben és gyárakban dolgozó munkásnők 6 heti pihenő időt kapnak? ha kívánják, a község gondoskodik ellátásukról és az apán hajtja be költségeit. A gyermekágyas nő ellátását nem tekintik segélynek és miatta nem fosztják meg választójogától. A storthing előtt fekszik egy törvényjavaslat, amely teljesen egyenjogúsítja a törvénytelen gyermekeket, atyja nevét ruházza rá és örökösödési jogot biztosít neki. Ezt a törvényjavaslatot 1912-ben fogják tárgyalni és remélhető, hogy törvényé válik. Úgy látszik tehát, hogy mind az anyáknak, mind a gyermekeknek a nők választójoga segített legtöbbet. Kjelsberg asszony maga is 10 éve gyakorolja a községi, 4 éve a politikai választójogot; azonfelül 6 évig volt Drammen város tanácsának tagja.

Egy Kínai orvosnő: Dr. Yamei Kui asszony, az első kínai nő, aki modern egyetemen kitüntetéssel tette le doktorátusát, nemrégiben Londonban járt tanulmányozni az ottani kórházakat. Ez alkalomból a „China & Japan” című folyóirat közli, hogy dr. Kui asszony New-Yorkban kezdte meg tanulmányait és mostanában a Cornell-egyetemhez csatolt női orvosi főiskolán szerezte diplomáját. Egy ideig Japánban praktizált, míg végre a kínai kormány hazahívta és kinevezte „Észak-Kína” nőgyógyászatának felügyelőjévé. Működését azzal kezdte, hogy Hientoingben kórházat és patikát létesített és rögtön hozzálatott kínai asszonyoknak ápolónővé kiképzéséhez. Fáradhatatlan munkásságát szép siker koronázta; Észak-Kínában ma 36, a modern orvosi tudomány követelményeinek megfelelően képzett betegápolónő folytatja áldásos működését és gazdag, előkelő, fiatal kínai nők – harmincnál jóval többen – e céltudatos asszony példáját követve, ma Amerikában az orvosi pályára készülnek.

Különféléit. Egy bécsi dohánygyár a dohánygyári munkásnők szakszervezete kitartó munkásságának hatása alatt gyári orvosnőt alkalmazott. – Dr. Ida Kisker „Frauenarbeit in den Kontoren einer Grosstadt” című művében ismerteti a következő adatokat: 1895-ben 11.931 férfi és 722 nőtisztviselő volt Lipcsében; 1907-ben 19.851 férfisztisztviselővel szemben 3752 nőtisztviselő van, tehát az összesnek 15.9%-a nő. Szerző azt adja okul, hogy a gép- és gyorsírást főleg a nők tanulják meg. Fizetési adatok: 40%-a a nőtisztviselőknek 70 márkán aluli fizetést kap, 37%-nak 70-100 márka a fizetése. A munkaidő hosszú, csak 18%-nak van 9 óránál kevesebb munkaideje. – Nők a német egyetemeken. A női

egyetemi hallgatók száma a nyári semesterben ismét szaporodott. Az előző félév 2169 hallgatójával szemben most 2252 hallgató volt.

IRODALOM.

Körösi Henrik és Szabó László: Az elemi népoktatás enciklopédiája. (Budapest, Franklin-Társulat. Ára?) Aki ismeri a vidéki magyar tanítóóság teljesen izolált, minden kulturális haladásra ösztönző benyomástól elzárt helyzetét, annak örülnie kell mindannak, ami a tudomány világosságának csak egy sugarát viszi ebbe a sötétségbe. Ilyen sugarak forrása az Enciklopédia, amely különösen a gyermektanulmányozás módszereinek és eredményeinek ismertetésével, továbbá az iskolai fegyelemre vonatkozó emberséges, liberális felfogással a modern pedagógia terjesztője. Felületességet csak abban a cikkében tudunk felfedezni, amely a fiúk és lányok együttes neveléséről szól; itt hiányzik a más pedagógiai kérdéseknél közölt bibliográfia, és míg a hidegvérű svédek megemlíti a cikk, hallgat a temperamentumos olaszok koedukációs iskoláiról, az összes holland nyilvános középiskolák koedukációs voltáról, a kitűnően sikerült német kísérletekről stb. Ha a cikkíró egyéni véleményének adott kifejezést, tartozik alkalmat adni az ellenvélemény megismerésére is. A magyar néptanító egyébként hiába volna a koedukáció ellensége: a gyakorlat meggyőzi ártalmatlan és hasznos voltáról. – A munka számottevő gyarapodást jelent szegényes pedagógiai irodalmunkban.

Henriette Fürth: Die Mutterschaftsversicherung. Jena, Gustav Fischer. Ára 5.50 M. Az anyaságnak biztosítás útján való védelme mindjobban foglalkoztatja a kultúrállamok szociálpolitikusait. Ez a kérdés a nő munkájának a négy fal közül a társasmunka műhelyébe való átvonulásával vetődött fel. A létfentartó munka patriarchális formájának megszűnése, az élet iparosítása az anyaságot is kiemelte a „házi teendők” sorából és korunk legégetőbb szociális problémái közé emelte. A patriarchális élet egyik idejét múlt maradványa az, hogy a nő a fajfentartó és önfentartó kötelességén kívül még mindig a családellátó házvezető is maradt. Ez a túlterhelő munka az anya és a gyermek veszélyeztetését jelenti, ha az anya munkáját nem tudjuk a rendes mértékre, pl. a férfi munkájának mértékére – mert a kenyérkereső asszony a kenyérkereső férfinél sokkal többet kénytelen dolgozni – redukálni. Az anyaság védelmének első lépése a szülés körüli idő anyagi biztosítása. A kérdés szakemberei, a megoldás minden egyéb módját egyelőre mellőzve, a kötelező anyasági biztosítás törvényes elintézésére töreksenek. Olaszország kezdeményezte a kérdés gyakorlati megvalósítását – Prof. Paolina Schiffe a kezdeményezés érdeme – de csak Németország ácsott a mozgalomnak igazán széles medret. Henriette Fürth az anyaságvédelem egyik ágának, a biztosításnak, szenteli bő anyaggyűjteménnyel felszerelt könyvét. Konkrét javaslatokba foglalja össze követeléseit, amelyekkel nagyjában az anyaságbiztosítás összes hívei megegyeznek. Erős kifogásunk azonban, hogy a csecsemőhalandóság és anyasági veszély minden baját egyoldalúan, az anya helyzetének és körülményeinek hatása szempontjából mérlegeli. Ez

az egyoldalúság az apa helyzetéből és munkaviszonyaiból eredő fajrontó hatásokat figyelembe sem veszi: így az anyaság veszélyeztetését meglátja ugyan a csírámérgező munkát végző anyánál, de hogy anyát és gyermeket az apa csiráinak megmérgezése ugyancsak veszélyezteti (a drezdai kiállítás magyar pavillonja a fázas munkásokra nézve mutat ijesztő példákat), az elkerüli Henriette Fürth figyelmét épp úgy, mint sok fajhigienikusét. Ugyancsak erős hiány a háztartási munka megváltoztatásának vitán kívül hagyása. Anyavédelem e reform nélkül lehetetlen. A biztosítás maga csak egyik paránya az anyaság védelme mély gyökerű és szélesmedrű problémájának. Henriette Fürth könyvének legnagyobb erénye, hogy a kérdés mind nagyobb irodalmának jó áttekintését nyújtja. A magyar adatoknál az 1907-iki betegségélyző törvény és az állami gyermekvédelmünkön belül bizonyos mértékig megvalósított anyasági védelem ismertetése hiányzik.

BEÉRKEZETT MŰVEK.*

Jean Finot: La Charte de la femme. Publications de l'Unlon Francaise pour le suffrage des femmes. Ára 1 kr.

J. Joseph-Renaud: Catéchisme féministe. Paris, Rey. Ára?

Marie Denizard: Les droits de la femme francaise avant 1789. La femme, l'église et la monarchie.

Le suffrage des femmes en France, Paris, Marcel Riviere et Cie.

Groupe francais d'études féministes. Paris, École professionnelle d'Imprimerie pour jeunes filles.

Union fraternelle des femmes. Paris, École prof. d'Imprimerie.

Union francaise pour le Suffrage des femmes. Paris. Imprimerie E. Compiègne.

Congr és permanent du féminisme international. Paris, École professionnelle d'Imprimerie.

Ligue d'électeurs pour le suffrage des femmes. Paris, Imprimerie Laroche.

Harry W. N évin son: Women's Vote and Men. London, "Woman's Press. Ára 1 penny.

Social and legal status of the Swedish woman Stockholm, Norstedt.

Maud Nathan: Working women and the ballot. Newyork, Equal Franchise Society publications.

* Bírálatakat fenntartjuk magunknak.

ÁTALAKULÁS.

Írta: STAINDL MÁRIA.

Dávid zavarodottan, érthetetlenül tekintett az asszonyára, amikor az tapadó, lázas kezeivel maga mellé vonta.

Leült vele és várták, amíg egészen befed mindent a homály, csak egy-egy sarkon villant meg néha valami kívülről becsapódó fény.

Az asszony keze, keble, az egész teste reszketett s Dávid érezte, amint végighúzta kezét az arcán, hogy könnyezett is.

Végre megszólalt s egészen oda húzódott az ura vállára:

Szegény ember te, mennyire sajnállak! Hiszen jól tudom, hogy szenvedsz. Mindig megérezem, hogy a hangom éles s hidd el, ha ilyenkor rámtekintesz kérőn, kérde, ezerszer jobban fáj nekem náladnál, hogy nem tudok már úgy szólni hozzád – a régi simogató hangomon. Nem azért, mintha azt hinném, nincs már szükséged a szerelmemre, mert már csak a kényszeredett férfi szereped éled mellettem, nem is mintha nem lenne ma is mámor a lelkemnek, ha egy-egy szóba belevihetem minden érted rajongásomat. Minden, amivel bántlak, bánt engem is, fáj minden szó, ami neked fáj. Nemcsak rád volt keserű csalódás az én elváltozásom, hiszen nem veled szemben változtam meg, sokkal inkább magamra nézve.

Lassan idegen lett minden érzésem, kínlódtam bele, nyomorultul üresnek éreztem a lelkem, amikor észrevettem, hogy elvesztettem a magam régi, forró vágyait, amikben benn volt a múltam s elmerült velük a jövőm, – az életcéloim.

. . . Azután jött egy reggel, amikor megéreztem magam olyannak, amilyen vagyok ma s akkor úgy éreztem magam, mint valami nehézkes, vánszorgó lárvát, amikor valami megreped rajta, lehull s maga tovább száll ragyogva, napfényben fürödve – megújulva.

Én is otthagytam az együgyű, félték, kicsi múltamat és most átalakulva szebbnek, nagyobbak, többet-érőbbnek érzem magam.

Átélttem melletted az egész haladását, minden korszakát az asszonyéletnek. – Emlékezel úgy-e, milyen voltam, amikor hozzád kerültem?

Dávid! az a kis leány, akit megszerettél, olyan volt a lánságában, mint a nagyanyád, mint az én nagyanyám, – vagy mint azoknak az anyja. Szeretted – és egyéb semmi! Jól esett neki, ha megsimogattad, lázba hozta a csókod, – ennyi volt.

És te sem vártál tőle mást, mint amit a nagyanyjától, vagy annak az anyjától várt az ura: hogy asszonyod legyen, gondodat viselje, felmentsen attól a sok, háztartásba tartozó gondtól, ami legényéletedben rád nehezedett, – hogy majd gyermekeitek legyenek, kiket becsületben felneveltek. S ez a csekélység, – alig pár szóba összefoglalható jövő, olyan boldogan izgatott benneteket.

Így volt! – Úgy-e, hogy az öreganyáitok korát éltétek át újra ti is?

Azt! egy lépéssel sem voltatok odább.

– Azután összekerültetek.

Jött a gond, csakúgy, mint az anyáinknál is, de én azt hiezem, már az ő szívében kifakadt a gondolat, hogy szebb lenne, ha a nőnek sem kellene beletörödni az asszonyságába. Talán már neki is fáj, ha arra gondolt, hogy utóbb a lánya sem lesz más a házasságában, mint apró házigondok rabja. Talán már ő is megérezte, hogy ebbe a kicsinységek rabságába vész bele minden kedv, erő, amit egy leányszív magával hoz, talán már megsejtette, hogy még sokkal erősebb, kedvesebb, jobb lehetett volna a házassálete szabadságban, ha élhette volna tovább a maga életét, ha nem nyugodott volna bele abba a sok üres, semmitérvő, asszonyinak nevezett gondba, ami az ő anyját, – és annak az anyját időelőtt megöregítette.

Úgy kellett lenni, hogy már az anyám átérezte

Mindezt, mert én olyan világosnak, egyedüli lehetőségnek láttam meg ezt egy reggel, amikor éppen azért keseregtem, hogy elhagy a sok álom, ami olyan szép volt eddig a szívemnek.

Megéreztem, Dávid, hogy az anyám szívéen át én az új asszony lettem. Néma te csókos, jámbor rabszolgád, amilyen volt az apád felesége, és te nem vagy nekem jó ügy, amint az apád jó volt az asszonyának.

Azt akarom, hogy a lányomnak majd ne kelljen azért félnie a házasságtól, mert hátha úgy jár majd, mint az anyja járt, hogy meg kellett öregednie, mint szűk környezete rabjának 8 mélyen elrejtteni szívében – mint leánykori bohóságot – a sok álmat.

Olyannak lássa az anyját, aki az apjának bátor küzdőtársa volt. Dolgozott mindegyik, egyik sem kényszerítette a másikat, hogy apró kis ügyeiben kiszolgálja őt, – két ember voltak egymásnak, akik nem azért éltek együtt, mert az asszony eltartatta magát s ezért odaadta a testét, szolgálja lett az urának. – Két küzdőtárs aztán megpihenni megtért egymáshoz s szabadon, nagy akarat-tal teljesen egymáséi voltak.

– Az új asszonynak érezte az anyját, akinek az élete felmagasztosította őt mindenkorra.

Ezt mind átéreztem akkor, azon a reggelen s hogy azért kellett elveszítenem a leányálmaim, az anyám s a nagyanyám életét, mert csak azokon át érhettem ide.

Így erezz magad mellett s a szavam lágy lesz, a szívem megnyugszik majd, ha látom, hogy érzed, szeretted, megbecsülöd bennem az új asszonyt.

– Be-besurranó fényben Dávid szebbnek, hatalmasabbnak találta az asszonyát a megújulásnak ebben a felmagasztosító pillanatában s megölelték egymást olyan nagy megértésben, ahogy sem az apja, sem annak az apja nem ölelhette meg soha az asszonyát.

AZ AKADÁLY.

CHARLOTTE PERKINS GILMAN után SZIKRA.

A hegytetőre vitt utam

– Csak a. megy, aki mer. –

Magamtól is, másoktól is

Vállamon nagy teher.

De lám, – a mesgye közepén

Egy undok rém hever.

Hogy széles hátán túl mi van

Látni sem lehetett.

Eltorlaszolta az utat.

– Tovább most hogy megyek?

„Tisztelt rém, – álljon ön odább,

Mert lássa. – sietek!”

Mondám hajlongva. szelíden.

(Óriás volt a rém.)

De 6 maradt. s csak álmosan

Pislogatott felém,

– Ám értelemnek nyoma sem

Csillant meg a szemén. –

Érvelni kezdtem. Bölcs valék

Akár csak Salamon.

Megmagyaráztam okosan

Hogy most mért zavarom.

De ő maradt az ami volt.

Nagy, csökönyös – barom.

Most már elöntött a harag.

„Na várj, te sült paraszt!”

S kő[^]el dobáltam, hogy karom

Soká megérzi azt.

Ő is dühbe jött, de azért

Nem mozdult egy araszt.

Hátha kéréssel többre mégy,

Bízattam magamat.

Csúszva, mászva, – esdő szóra

Puhítám hangomat.

De ő közönnyel hallgatott

S mozdulatlan maradt.

Mi lesz most? Hogy megyek tovább?

Már pedig – menni kell.

Százezrek java rendeli,

Hogy céloom érjem el.

„Ki vagy te, – torlasz?! S mért vagy itt?”

– De a rém nem felel.

Bután ott tertyed az úton,

Csak nézése kevély.

Ki vagy? – de ím, hogy rám tekint,

Hát, lám, – felösmerém:

– Előítélet?!... – S egyszerűn

Átléptem rajta én.

SZERKESZTŐ ÜZENETEI.

A Budapesti Hírlap több olvasójának. Ezúttal sem térhetünk el régi álláspontunktól: lapunk keretében csak érvek útján történő támadásokra reagálunk, személyes antipátiákkal nem foglalkozhatunk. Ebben az esetben annál kevésbé reflektálhatunk az epés Drysdale-tudósításra, mert hiszen annak írója saját keserves küzdelmével igazolja törekvéseink helyességét. Létezhetik-e le-sújtóbb bizonyíték az asszony szűk otthoni hatáskörének tarthatatlansága mellett, mint hogy ennek a nagytehetségű. íróembernek poétalelkét a túlesigázott, kényszerű robotmunka kicsinyesen zsémbelővé tette. noha derék és szorgalmas feleség sürgölődött otthonában körülötte? Tout comprendre, e'est tout pardonner.

Szocialista: Köszönjük a figyelmeztetést. Mi már régen abbahagytuk a csodálkozást. Hogy a Népszava október 15-én az EMKE jelentéséről szóló cikkében nem kelt ki az asszonyokat féltreoló megjegyzésen, teljesen megfelel a Népszava egyébként is nőellenes tendenciájának, önt még sok csalódás várja. Miért nem próbál meggyőződésének ott bent érvényt szerezni?

Többeknek: A szerkesztő több heti külföldi úton van. Hazaérkezése után intézkedik majd.

Külfön meghívókat és értesítéseket nem küldünk.

**A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
ÉS ARADI, NAGYVÁRADI, SZOMBATHELYI,
TEMESVÁRI FIOKEGYESÜLETEINEK
HIVATALOS ÉRTESETÉSEI.**

A szerkesztésért felelős: Gergely Janka.

**Postatak. 17764.
TELEFON 80-75.
Egyesületi helyiség:
VI., Andrássy-út 83.**

Az egyesületek tagjai díjtalanul kapják a lapot. – Évi tagdíj rendes tagoknak 12 K, kültagoknak 6 K.

Címváltozáson bejelentését kérjük!

Torna- és vívótanfolyamot nyitunk november elején báró Proff Kocsárdné vezetése mellett. Tagtársaink kétségtelenül tudatában vannak a rendszeres testgyakorlás fontosságának és ezért elvárjuk tőlük, hogy felhasználják a most kínálkozó kedvező alkalmat és tömegesen jelentkeznek a torna- és vívókurzusra. Az érdeklődők szíveskedjenek a

november 4-én, szombaton este fél 8 órakor tartandó megbeszélésre eljönni, mert ez alkalommal kell megállapodásra jutnunk tornaterem, órák stfa. tekintetében.

Egyéb összejövetelek november havában:

5-én, vasárnap: Az angol képzőművészek kiállításának megtekintése. Találkozás a Nemzeti Szalon csarnokában (Erzsébet-tér) d. e. 10 órakor. (Mérsékelt árú jegyek egyesületünkben kaphatók.)

19-én, vasárnap d. e. fél 11 órakor nagygyűlés a Kereskedelmi és Iparkamara helyiségében (V., Szemere-utca 6.). Tárgy: Betegsegélyezésünk javítása.

Ez a nagygyűlés, amelyen minden tagtársunk megjelenésére számítunk, legfontosabb kívánságaink egyikét, a betegsegélyezés alapos javítására irányulót, fogja kifejezésre juttatni. Erre a gyűlésre a kartársi és főnöki testületeket is meghívjuk, hogy velük együtt foglaljunk állást ebben a nagyhorderejű kérdésben.

29-én, szerdán este, pontosan 9 órakor, a szerdai összejöveteleket megnyitó hangverseny, melynek műsorát a napilapok útján közöljük.

Ezen az összejöveteleken kívül, melyeket ismételt tagtársaink figyelmébe ajánlunk, meghívjuk az érdeklődőket a vigalmi bizottságnak minden csütörtökön este 7 órakor tartandó ülésére. Ezen az üléseken készítjük elő nagy művészestélyünket, mely január 6-án, farsang első szombatján lesz a Royal-t eremben.

Az eddigi sikerek arra köteleznek bennünket, hogy ideai estélyünk is a szezon legsikerültebb mulatsága legyen. Minden egyes tagtárs segítségére számítunk ebben az ügykezetünkben.

Októberi krónika. Ebben a hónapban két tagértekezletet tartottunk, melyeken a téli programot állapítottuk meg. Az első értekezleten a szerda, esti előadások tervét dolgoztuk ki, míg a másodikon a betegsegélyezés javítása érdekében szükséges teendőket beszéltük meg. Ez utóbbira nézve nagyobb akció megindítását tartjuk célszerűnek és ezért az érdekelte főnöki és tisztviselőtestületeket együttes állásfoglalásra szólítjuk fel.

Idegen vendégeink. Október elején alkalmunk volt D. V. C. Drysdale londoni mérnököt, a nők választójogának európai nevé harcosát és barátját, Knut Wicksell lundi egyetemi tanárt, egyesületünkben üdvözölni. Vendégeink a nők választójogáért küzdő férfiliga meghívására jöttek Budapestre és annak ülése keretében Drysdale úr nagyszerű előadást is tartott. Egyesületünk helyiségében tisztikarunk fogadta a vendégeket, akik láthatólag jól érezték magukat körünkben, mi pedig szívesen ragadtuk meg az alkalmat, hogy a mi választójogi mozgalmunknak ezt a két kiváló segítőjét egyesületünkkel megismertethessük.

Füzdőkedvezmény. Tagtársainknak, akik a tél folyamán esetleg a tengerparton kívánnának néhány hetet eltölteni, figyelmükbe ajánljuk a D. M. K. E. cirkvenicai

üdülőházát, melyben rendkívül kedvezményes áron kapnak ellátást egyesületünk igazolt tagjai. E célra külön levélbeli igazolványokat állítunk ki, melyeket tagtársaink az irodában vehetnek át.

Nőtisztviselők nyugdíja. Mindazon kartársnőknek, akiknek még nincsen nyugdíjuk biztosítva, ajánljuk, hogy lépjenek be a Magántisztviselők Országos Nyugdíjgyesületébe, ezen immár 18 év óta kölcsönösségi alapon működő és minden tekintetben bevált intézménybe. Az egyesület humanitárius alapokon nyugszik, mert nyereszkesedési célnak nélkül lehetővé teszi – nagy taglétszámára támaszkodva – tagjainak a legolcsóbb nyugdíjellátást. Az egyesület élén gróf Wickenburg Márk, s a hazai közgazdasági élet számos kiváló férfa áll, s egyáltalában közbizalomnak örvend. Ennek tulajdonítható, hogy az ország vállalatainak és pénzintézeteinek igen tekintélyes része képviselve van tagjai sorában. Igen sok vállalat és intézet teljes tisztikarral csatlakozott az intézményhez. A Magántisztviselők Országos Nyugdíjgyesülete ezidő szerint 8½ millió vagyonnal rendelkezik és évi bevétele ma már megközelíti az 17a milliót. Az egyesületbe rendes tagul felvehető minden férfivagy női-magánalkalmazott. Az ellátás szől munkaképtelenség esetére (munkaképtelenségi járadék), továbbá aggkori ellátásra, ha a tag időközben nem is lett munkaképtelenné, bizonyos számú tagsági év múlva. Az aggkori nyugdíj aszerint, hogy a tag melyik táblázatot választotta, 40, 34 tagsági év múlva vagy a 60-ik korév betöltésével folyósítatik. A nők férfiak részére vannak külön táblázatok, amelyek szerint özvegyeik és árváik számára a fentiekben kívül még külön ellátás is biztosítható. Felvilágosításért érdeklődők forduljanak a Magántisztviselők Országos Nyugdíjgyesülete irodájához (Budapest, V., Báthory-utca 5. sz.).

Temesvár.

Október első hetében nyitottuk meg a tanfolyamainkat, melyekre szép számú hallgatóság jelentkezett. Magyar gyorsírást 24-en tanulnak, német nyelvtant és helyesírást 13-an, gépirást 11 -en, könyvelést 15-en. A tanfolyamok végeztével bizonyítványokat adunk tagjainknak az illető szaktanárok hitelesítésével.

A titkári állásra hirdetett pályázatot betöltöttük, Böhmer-Basch Lili az új tisztviselőnk, aki mindennap tagjaink rendelkezésére áll az egyleti helyiségben. Hivatalos órák hétfő kivételével hétköznapokon ½2- ½3-ig a felsőkereskedelmi iskola egy földszinti termében, vasárnap és ünnepnap pedig 10-12-ig a rendese meleti helyiségben. Kérjük tagjainkat, forduljanak minden ügyes-bajos dolgukban bizalommal a titkárhoz, aki ezentúl az állásközvetítést is kezeli.

Közgyűlésünket november 12-én, vasárnap d.u. 3 órakor tartjuk meg a Kereskedelmi és Iparkamara termében. A központot ez alkalommal Gergely Janka elnök képviseli, aki napirend után előadást tart „Aktuális tisztviselő-kérdések” címen.

Ezúttal is kérjük tagtársainkat, hogy a közgyűlésen minél nagyobb számban jelenjenek meg. Általában több érdeklődést az egyleti ügyek iránt! LUKÁCS MARGIT.

Ügyvezetőség:
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
—
**Postatakarékpénz-
tári cheque-
számla: 24625. sz.**

**A FEMINISTÁK EGYESÜLETÉNEK,
VALAMINT FELVIDÉKI ÉS NAGYVÁRADI
FIOKEGYESÜLETEINEK
HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.**

Gyakorlati Tanácsadó
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
**Hivatalos órák: kedden
és pénteken 6–8-ig.**
**Magántanítónők el-
helyezése ugyanakkor.**

A szerkesztésért felelős: Glücklich Vilma. – Tagsági díj tetszés szerint; legalább évi 10 korona.

**Politikai propagandaköltségeink fedezésére
újabb adakoztak:**

Lenkel Zsigmond	8.– K
Pataj Sándor	10.– „
Szegvári Sándorné	10.– „
W. Ö. (a Tanácsadó szolgálatairól elismerés jelölül)	100.– „
Eddigi gyűjtésünk	7933-28 „
Összesen	8061.28 K
A Gyakorlati Tanácsadó céljaira adakoztak:	
ö.zv. Horn Antalné	10.– K
gárdonyi Neumann Károlyné	10.– „

NOVEMBERI MUNKATERV.

3-án, pénteken este 6 órakor a Royal-szálló nagytermében: Hermann Bahr, a híres drámaíró, bíráló és regényíró előadása, melynek tárgyat Frauenfragen (Nőkérdések).

42-én, vasárnap: Az Ifjúsági Csoport alakuló ülése, melyet Dienes Valeria dr. előadása előz meg.

15-étől kezdődőleg: Angol, francia és német társalgási gyakorlatok. (L. kongresszusi rovat.) Jelentkezéseket elfogadunk november 8-ig.

21-én, kedden este 6 órakor egyesületünkben: dr. Bálint Aranka előadása: Hogyan neveljük a társas életre?

Tornatanfolyam báró Proff Kocsárdné vezetése alatt. Jelentkezéseket elfogadunk ugyancsak nov. 8-ig. 26-án, vasárnap d. u. 4 órakor a régi országházban (VIII., Főherceg Sándor-u.): Szülői értekezlet a gyermekek nyilvános szerepléséről. Előadót Haypál Benő.

Az egész hónap folyamán nagyjelentőségű munkánk: a Központi háztartás előkészítése.

Minden kenyérkereső asszony teljes értékű munkájának egyik legsúlyosabb akadályja az a tudat, hogy családja ellátásáról, gyermekei fejlődéséről kellően gondoskodni nem képes. Számos tagtársunk van, aki emiatt évek óta óhajítja a központi háztartás létesülését, amelyben a család ellátásáról szakszerűen képzett munkaerők gondoskodnak, a gyermekek pedig a paedagógiában jártas szakemberek vezetése alatt töltik a napnak azt a részét, amelyben szüleiket hivatásos munkájuk köti le.

A központi háztartás tervezett méreteihez képest máris elegendő számú jelentkezőnk van. De mivel a főváros egyik legnagyobb építési vállalatával léptünk összeköttetésbe, módunkban lesz esetleg bővíteni a kereteket. A házat a pesti Dunaparton, a Margithíd közvetlen közelében tervezzük. Elsősorban tagtársaink közül a kenyérkereső nőknek kívánunk alkalmat adni arra, hogy magukat és családjukat lehetőleg olcsón, de föltétlenül jól láthassák el. Azért kérjük mindazokat, akik ebből a szempontból igényt tartanak a központi háztartás egyik lakására, hogy sürgősen töltsék ki és küldjék egyesületünkbe a következő tartalmú kérdőívnek egy pontos adatokkal kitöltött példányát:

I. Név:

2. Foglalkozás:
3. Jelenlegi lakás:
4. Jelenlegi lakásbér:
5. Havi háztartási költség (élelmezés, fűtés, cselédtartás):

6. Családtagok száma?

a) felnőttek:

b) gyermekek (milyen korúak?):

7. Hány szobát kíván lefoglalni?

8. Esetleges megjegyzések:

A kérdőívek beérkezése után megejtendő számítások alapján fogjuk megállapíthatni a fizetési feltételeket, azt a formát, amelyben a jelentkezők kötelezettségeiket vállalni és azokat a garanciákat, amelyekkel teljesítésüket biztosítani tartoznak. Bővebb értesítéssel egyesületünk hivatalos óráin szívesen szolgálunk.

Tanfolyamok analfabéta nőK számára. Néhány közművelődési egyesület megszerezte írva-olvasási tanfolyamokat rendez analfabéta felnőttek számára; e tanfolyamokról írott tudósításokban, pl. az EMKE tanfolyamairól azt olvassuk, hogy gátolták a tanítást az asszonyok, akik mindenáron részt akartak venni abban; de mivel a tanítás főcéljával választópolgárok nevelését tűzték ki, az asszonyokat csak ígérettel biztatják, hogy idővel majd rájuk is kerülhet a sor ...

Egyesületünknek kötelessége, hogy a művelődésnek ezt a legelemibb forrását megnyissa az asszonyok előtt. Ezért felszólítjuk mindazokat a tagtársainkat, akik szabad esti órákkal rendelkeznek, hogy az írva-olvasás tanítására egy-egy csoportot szervezzenek és az ország minden részében adjanak alkalmat a nőknek is arra, hogy elsajátítsák a művelődés legelemibb alapját. A szervezés módozataira nézve készséggel adjuk meg az útbaigazítást.

OKTÓBERI KRÓNKA.

Gyermekvédelmi bizottságunk becsületes munkáról számolt be az állami gondozásban levő és a IS éven felüli gyermekek felügyeletének gyakorlása terén. Néhány felmerült panasz alapján elhatározta a bizottság, hogy a dajkaságba adott gyermekek, vagyis a magánfelek gondozására bízott és legtöbb esetben nagyon rosszul gondozott gyermekek érdekében felügyelőnők kirendelését kéri a belügyminisztériumban. A nagykátai bizottság nagyon szép eredménnyel dolgozott a gyermekek beiskolázása érdekében; most pedig Nagykáta környékén újabb bizottságok alakítására kéri egyesületünket.

Népgyűléseken állandóan bámuljuk azt a következetlenséget, amellyel Erzsébetfalván megszavazott, Újpesten a határozati javaslat eredeti szövegébe foglalt módosító indítványunkat: hogy az általános választójog jelzői közé vétessék fel „a nőkre is kiterjedő” a gyűlések rendezőse leszavaztatni vonakodik. Humorosan indokolta ezt a vonakodást a nagyszalontai népgyűlés egyik elnöke: „a szociáldemokrata párt programja úgy is tartalmazza a nők választójogának követelését és nincs népgyűlés, amelyen a párt szónokai ezt ne hangoztatnák (? 1); a függetlenségi párt tagjai között is sok híve van a nők választójogának, tehát – ne dobjunk most bele Eris almáját a rendezőbizottság egyértelműen megfogalmazott határozati javaslatának tárgyalásába” így szól vala Nagyvárad radikális küldötte, közvetlenül miután kétrendbeli határozati javaslatot nyújtottak be hivatalosan. Mit szólnának tárgyalásába a rendezők, ha Tisza István járna el ugyanígy elnöki minőségben? – Felszólalásaink és röpíveink a propaganda kitűnő eszközeinek bizonyulnak a gyűlések közönsége körében.

A Nők Választójogi Világszövetségének VII, kongresszusa,

Budapest, 1913 június.

A szerkesztésért felelős: Pogány Paula.

A szükségelt 100.000 koronás kongresszusi költségekhez újabban hozzájárultak:

Fábryné Gémessy Aranka, Lőcse ...	10.- K
Istvánffy Gyuláné	50.-
özv. Glücklich Ignácné	10.-
Spády Lajos	5.-
Seenger Ida	40.-
Molnár Miklósné, Kassa	2.-
Meller gyerekek IX. havi perselygyűjtése	2.80
Múlt havi kimutatásunk	2565.-
Összesen...	2684.80 K

Ha az a lelkes hangulat, mely a kongresszus előkészítési munkáját annak megindulása óta kíséri, mindvégig kitart – hisszük és reméljük, hogy ki is fog tartani – a Nők Választójogi Világszövetségének budapesti kongresszusa méltó helyet foglal majd el a Világszövetség kongresszusainak nagyjelentőségű sorozatában. Ehelyütt említjük meg, hogy Spády Adél tagtársunk útján Löbl Ödön úr a kongresszusi irodának 10,000 darab levélpapírost és ugyanannyi borítékot ajánlott fel. A szíves adományt igaz köszönettel nyugtázzuk.

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank elnökének: Láczy Leó úrnak ügyünkkel szemben tanúsított szíves előzékenysége folytán a banknál folyószámlát nyitottunk. Megállapodásunk szerint, a kongresszusi pénzek díjtalan kezelése mellett, a bank kivételesen magas kamatot fizet tőkénk után. Kérjük tehát a kongresszusunk iránt érdeklődők azon csoportját, akik anyagi segítséggel kívánnak a kongresszus költségeinek fedezéséhez hozzájárulni, szíveskedjenek az e célra szánt összeget közvetlenül fenti bankhoz átutalni. Pénztárosunk: Dirnfeld Janka (VII. Rákóczi-út 6.) a legnagyobb készséggel küld e célra befizetési lapokat.

A kongresszus végrehajtó-bizottságának a szeptemberi gyűlésen megválasztott elnöke: gróf Teleki Sándorné (Szikra), meleg szavakban mondott köszönetet megválasztásáért; „szóval, írással, tettel törekszik az elnöki tisztet bizalmunkhoz méltóan betölteni”.

Elnökünk közbenjárása folytán Lukács László volt kereskedelemügyi miniszter 33%-os vasúti kedvezményt helyezett kilátásba kongresszusi vendégeink számára. Gróf Teleki Sándorné tátrafüredi előadása füzet alakjában fog megjelenni és országszerte propagálni fogja a kongresszus iránti érdeklődést. A társadalom érdeklődésének felkeltése és a kongresszus anyagi eszközeinek előteremtése érdekében sok érdekes tervet köszönhetünk máris Szikra művészi fantáziájának.

Október 10-én tartott előkészítő bizottsági ülésünk főleg azon teendők megbeszélésével foglalkozott, melyek a közel jövő feladatát képezik.

A Karácsonyi bolt egyike ezen legsürgősebb feladatoknak. Schwimmer Franciska agilis vezetése mellett már erősen buzgólkodik egy vidám, számostagú bizottság az ifjúsági csoport hathatós közreműködése mellett. – Praktikus, olcsó, izlése, szép és főleg humoros tárgyak, amelyek természetesen vonatkozásban állnak a választójoggal, kerülnek majd vásárra. Jó ideákat, tettekészítő-társakat szívesen fogad a „Karácsonyi bolt” bizottsága. Munkára jelentkezők forduljanak a bizottság szervezőjéhez: Schwimmer Franciskához (VII. István-út 67.).

Pogány Willy-nek a kongresszus céljaira felajánlott Faust-festményét kisorsolás útján fogjuk értékesíteni. Ezer darab 1 koronás szám kiadására kértünk engedélyt. Tekintettel arra, hogy a kisorsolás napját 1912. február 29-ére (szökőév) tűztük ki, aránylag rövid időn belül kell a számokat értékesítenünk. Kérjük a kongresszus iránt érdeklődőket, hogy vállalkozzanak minél nagyobb számban a sorsolási számok elhelyezésére. Nagy művészi értékkel bíró képről lévén szó, a számok értékesítése igen könnyű és hálás feladatnak ígérkezik. Minden egyes sorsolási íven, mely 20 számot tartalmaz, a kép reprodukciója látható, úgy hogy ügyünk vidéki barátai is könnyen segíthetnek ezen munkánkban.

A vidéki művelt nagyközönség hathatós támogatását reméljük az előttünk álló nagyjelentőségű feladat megoldásában. Nagy segítségünkre lehetnek a kongresszusi alap összegyűjtésében, a közelgő karácsonyi ünnepek ügyes kihasználásával. Schwimmer Franciska a legnagyobb készséggel árulja el a budapesti karácsonyi bolt titkait, amelynek példájára azt ezután, könnyű szerrel bármely vidéki városban is megcsinálhatják. Minél nagyobb számban kérünk jelentkezőket!

Bizottsági ülésünk napirendjének egyik legfontosabb pontja volt: az albizottságok megalakítása és azok elnökeinek megválasztása.

Schwimmer Rózsa társelnök előterjesztése alapján az ülés egyhangúlag megválasztotta:

gróf Haller Györgynét a gazdasági bizottság elnökévé,

Kern Tivadarné Bischitz Irmát a gazdasági bizottság alelnökévé,

dr. Bálint Arankát a kirándulási bizottság elnökévé,

Békássy Elemérné* a propaganda-bizottság elnökévé,

Engel Bertát a vidéki bizottság elnökévé,

Gergely Jankát a sajtóbizottság elnökévé,

Mellemé Miskolczy Eugéniát a kalauzolóbizottság elnökévé,

* A kongresszus végrehajtó bizottságának múlt havi névsorából nyomdahiaból folytán kimaradt.

gróf Mikes Árminnét az ünnepélyrendező bizottság elnökévé,
 gróf Pejacsevich Katinkát a művészi bizottság elnökévé,
 Szirmay Oszkárné a tolmácsoló-bizottság elnökévé,
 Szántó Menyhértnél a tolmácsoló-bizottság alelnökévé,
 Ungár Dezsőné az elszállásoló-bizottság elnökévé,
 Villhelm Szidóniát a teremszerző-bizottság elnökévé.

E bizottságok közül Willhelm Szidónia elnökle alatt a tefemszerző-bizottság már megkezdte működését Részletes beszámolóval a jövő számban fog szolgálni.

A Szirmay Oszkárné elnökle alatt működő tolmácsoló-bizottság megkezdte e hó 15-én angol, francia és német társalgási gyakorlatait. Rendkívül fontos, hogy e kurzusokon minél többen résztvegyünk. Külföldi vendégeket hívtunk meg hazánkba, vendégszeretetünk egyik alapfeltétele kell hogy legyen az a törekvés, hogy megértsük vendégeinket és megértessük magunkat velük a baráti érintkezésben. E társalgási gyakorlatokon résztvenni óhajtók 2 korona beíratást díjat és havi tandíj gyanánt 4 koronát fizetnek. Fél- vagy egész tandíjmentességet indokolt eset-

ben a végrehajtó-bizottság ad. Jelentkezéseket e hó 8-ig elfogad a titkárság.

Mindazok, akik valamely fentemlített bizottság munkájában résztvenni óhajtának, jelentkezzenek haladéktalanul a titkárnál, hogy a rövidesen megalakuló bizottságok üléseire meghívásban részesülhessenek.

Kongresszusi gyűjtőperselyek a főtítkárnál kaphatók.